

KOMMUNIKATIONSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 2/2005 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av 5 § i lagen om posttjänster

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 23 november 2004 en proposition med förslag till lag om ändring av 5 § i lagen om posttjänster (RP 241/2004 rd) till kommunikationsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Elina Normo, kommunikationsministeriet
- direktör Jorma Koivunmaa, Kommunikationsverket
- jurist Jukka Kaakkola, Konsumentverket
- tf. utredningschef Matti Laitinen, Södra Karels förbund

- landskapssekreterare Helena Aaltonen, Kajalands förbund
- planeringschef Kauppi Virkkala, Mellersta Österbottens förbund
- verkställande direktör Erkki Poranen, Keskisuomalainen
- kommunikationsdirektör Petri Aaltonen och direktör Juha Salovaara, Posten Finland Abp
- verkställande direktör Matti Ahtomies, Tidskrifternas Förbund
- ordförande Esa Vilkuna, Postiliitto
- direktör Pentti Kurunmäki, Tidningarnas Förbund
- juridisk ombudsman Anja Tuomola, Företagarna i Finland.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av
— Lapplands förbund.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om posttjänster ändras så att målnivån i fråga om inrikes kvalitetsnormen för de samhällsomfattande posttjänsterna sänks från 95 till 85 procent. Minst 85 procent av de inrikes brevframsändelser som är avsedda att delas ut nästa dag ska vara framme nästa arbetsdag. Dessutom preciseras målnivån så att minst 98 procent av de inrikes brevframsändelser som är avsedda att delas ut nästa dag ska vara framme senast en arbetsdag senare. Lagändringen gör det möjligt att tidigarelägga utdelningen inom glesbygdsområden och att förbättra sär-

skilt tidningsutdelningen i landsbygdsdominerade kommuner. Den ändring av servicenivån för utdelningen som möjliggörs av lagändringen kommer i huvudsak de glest bebyggda områden till godo där kostnaderna för utdelningen är höga och där utdelningen av tidningar i regel sker genom Posten Finland Abp:s grundutdelning. Målet är att postföretagen bättre ska kunna tillgodoses kundernas behov av posttjänster och samhällsomfattande posttjänster. Syftet med propositionen är att förbättra nivån på utbudet av post-

tjänster över lag. Den föreslagna lagen avses träda i kraft våren 2005.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Med hänvisning till propositionens motivering och annan utredning finner utskottet propositionen behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar men med följande anmärkningar.

Utskottet hänvisar till sitt betänkande KoUB 8/2004 rd om statsrådets redogörelse om konsekvenserna och tillämpningen av lagen om posttjänster och upprepar sina ståndpunkter i den.

Utskottet påpekar att direktivet om posttjänster (97/67/EG, ändr. 2002/39/EG), nedan postdirektivet, kräver att medlemsstaterna ställer upp kvalitetsnormer för de nationella tjänsterna och att någon miniminivå för de nationella normerna därmed inte har skrivits in i direktivet. Kvalitetsnormerna för gränsöverskridande tjänster inom gemenskapen innebär enligt direktivet däremot att 85 procent av försändelserna ska vara framme om tre arbetsdagar från det försändelsen inlämnats och 97 procent om fem arbetsdagar efter det att de inlämnats. Utskottet understryker att den nationella kvalitetsnormen givetvis bör ställas så att minimikraven i direktivet för gränsöverskridande tjänster inom gemenskapen kan uppnås.

Den nu föreslagna ändringen är i linje med postdirektivet i och med att målnivån för kvalitetsnormen för inrikes brevfrörsändelser som delas ut nästa dag sänks från 95 till 85 procent. Enligt förslaget ska minst 98 procent av de inrikes brevfrörsändelser som avses bli utdelade nästa dag vara framme senast om två arbetsdagar.

Syftet med lagändringen är att utdelningen i glesbebyggda områden ska kunna tidigareläggas och inte minst utdelningen av tidningar förbättras i landsbygdsdominerade kommuner. Ändringen i servicenivån kommer att gälla områden där det för tillfället inte finns någon tidig utdelning och för vilka tidningarna beställer en tidigarelagd service. Det betyder att utdelningen

tidigareläggs i de fall där områdets tidning eller tidningar är intresserade av att tidigarelägga utdelningen av tidningar i samband med postens standardutdelning på det villkor att Posten Finland Abp och tidningarna kan komma överens om utdelningskostnaderna. Lagändringen betyder därmed inte nödvändigtvis att utdelningen förändras i glesbygderna. Utskottet anser i själva verket att ändringar inte bör göras i andra glesbebyggda områden än sådana som för tillfället saknar s.k. tidig utdelning och för vilka tidningarna beställer en tidigarelagd service. Det framhåller att utdelningen bör tidigareläggas bara i sådana glesbebyggda områden där det garanterar en bättre service.

Ändringen betyder att en större del av första klassens brevfrörsändelser än hittills delas ut om två arbetsdagar. Utskottet understryker att brevgången bör fördröjas bara om utdelningen i området har tidigarelagts. Vid utfrågningen av sakkunniga har det påpekats att brev som postats inom närområdet fortfarande delas ut dagen efter att de inlämnats. Utgångspunkten för reformen är, som utskottet vill inskräpa, att postgången för första klassens brevfrörsändelser fördröjs bara i de områden där utdelningen tidigareläggs. Dessutom bör läget i andra områden bibehållas oförändrat, m.a.o. bör brevtrafiken i städer och tätorter varken fördröjas eller för snabbas. Utskottet noterar också att utdelningen under fem dagar i veckan enligt 12 och 13 § kommer att finnas kvar.

Enligt utredning till utskottet är det viktigt för mottagaren att första klassens brev som hör till de samhällsomfattande posttjänsterna befordras med en hastighet som tillfredsställer mottagaren. För en mottagare som bor i glesbygden är det å andra sidan viktigt att inte bli särbehandlad jämfört med invånarna i tätorter vad gäller tidpunkten för tidningsutdelning. Enligt flera bedömningar är det viktigt för en stor del av med-

borgarna att få sin tidning tidigare på morgonen, också om det betyder att en del av brevfrösendelserna kommer fram en dag senare.

Utskottet understryker att principen bör vara att nivån sänks bara så mycket som är nödvändigt för att utdelningen ska kunna tidigareläggas i glesbygderna i hela landet. Vidare kräver det att servicenivån i fråga om nationella tidningar, tidskrifter, paket och expressbrev ska bibehållas på minst nuvarande nivå och att utdelningen av tidningar under veckosluten måste förbättras i glesbygderna.

Om den föreslagna normen sänks kan postnätet enligt utredning till utskottet utnyttjas effektivare, vilket i sin tur skapar bättre villkor för att tillhandahålla samhällsomfattande posttjänster och bidrar den vägen till att servicenivån kan bibehållas i hela landet. Utskottet framhåller att propositionen inte avser att sänka den allmänna servicenivån utan tvärtom att höja den genom att tillåta att postföretagen anpassar sin verksamhet efter kundernas behov i olika områden. Men det menar att det i alla fall är skäl att ge akt på hur reformen utfaller i praktiken och vilka konsekvenser den får för tjänsteutbudet och tjänsternas nivå. Därför föreslår utskottet ett uttalande i saken (*Utskottets förslag till uttalande 1*).

Utskottet uppmärksammar nivån på posttjänsterna också i ett bredare perspektiv. Reformen får inte inverka negativt på tjänsternas kvalitet och omfattning, anser det. Den nuvarande servicenivån får inte heller annars försämrats. I vissa

delar behöver den nuvarande nivån tryggas genom tydligare anvisningar, som i fråga om utplaceringen av postlådor. Utskottet föreslår därför ett uttalande (*Utskottets förslag till uttalande 2*).

Förslag till beslut

Kommunikationsutskottet anför

att lagförslaget godkänns utan ändringar och

att två uttalanden godkänns (Utskottets förslag till uttalanden).

Utskottets förslag till uttalanden

1. *Riksdagen förutsätter att kommunikationsministeriet ger akt på hur reformen utfaller och vilka konsekvenser den får för utbudet av posttjänster och tjänsternas nivå samt kommer med en utredning i saken till kommunikationsutskottet inom 3 år från det att lagen träder i kraft.*
2. *Riksdagen förutsätter att kommunikationsministeriet för att förbättra och garantera nivån på postutdelningen förtydligar och preciserar minimibestämmelserna om utdelning och framför allt om utplaceringen och grupperingen av postlådor i villaområden och på landsbygden.*

KoUB 2/2005 rd — RP 241/2004 rd

Helsingfors den 15 februari 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Markku Laukkanen /cent
medl. Mikko Alatalo /cent
Leena Harkimo /saml
Saara Karhu /sd
Marjukka Karttunen /saml
Inkeri Kerola /cent
Risto Kuisma /sd
Reino Ojala /sd
Erkki Pulliainen /gröna

Eero Reijonen /cent
Pertti Salovaara /cent
Arto Seppälä /sd (delvis)
Timo Seppälä /saml
Harry Wallin /sd
Lasse Virén /saml
Raimo Vistbacka /saf
ers. Reijo Paajanen /saml
Lyly Rajala /saml (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Mika Boedeker.

RESERVATION

Motivering

När riksdagen stiftade lagen om posttjänster (TrUB 13/2000 rd) konstaterade riksdagen att 95 procent av förstaklassbrevens enligt postens dåvarande kvalitetsstandard delades ut till mottagaren redan nästa arbetsdag. Inte heller därför ansåg riksdagen att det fanns anledning att sänka den höga kvalitetsnivån på posttjänsterna. Riksdagen ändrade lagens 5 (7) § 1 mom. på följande sätt:

"Inhemskas brevörsändelser som hör till den samhällsomfattande posttjänsten och som har lämnats in för att förmedlas av ett postföretag och delas ut följande arbetsdag och för vilka det har betalats gällande avgift skall delas ut så att minst 95 procent av örsändelserna är framme följande arbetsdag."

Nu föreslår regeringen att kvalitetsnormen för inrikes brevörsändelser sänks från 95 till 85 procent. Nu ska minst 85 procent av de inrikes brevörsändelser som är avsedda att delas ut nästa dag vara framme nästa arbetsdag. Vidare föreslår regeringen att minst 98 procent av de inrikes brevörsändelser som är avsedda att delas ut nästa dag ska vara framme senast om två arbetsdagar.

Regeringen motiverar sin proposition med att utdelningen framför allt av tidningar som inte hör till den samhällsomfattande posttjänsten blir bättre i landsbygdsdominerade kommuner. Vid utfrågningen av sakkunniga har denna tidigare läggning preciserats så tillvida att utdelningen sker på förmiddagen före klockan 10. När projektet lanserades hävdades det att den ledande tidningen i landskapet skulle ha nått läsarna på morgonen så att ägarna på mjölkgårdarna och kontorsknegarna i tätorterna skulle hinna läsa tidningen innan de gick till arbetet. Nu handlar det alltså inte ens om detta. På bekostnad av en sänkt kvalitetsstandard ska den ledande tidningen i landskapet nu delas ut - om det är posten som har hand om utdelningen - bara några få timmar tidigare.

I stället för en avsevärd förbättring innebär regeringens förslag att förstaklassposten som spelar en viktig roll för näringslivet också i glesbygderna går fram avsevärt långsammare. Exempelvis Lapplands förbund framhåller i sitt yttrande att denna sänkning av servicenivån drabbar stora delar av Lappland. Också andra glesbygder i Finland kommer i hög grad att drabbas av liknande försämringar i postgången för förstaklassbrev.

Regeringens tillägg till den nu gällande paragrafformuleringen om att minst 98 procent av breven ska vara framme senast den andra arbetsdagen är mycket betydelsefull och principiellt viktig. I postens nuvarande leveransvillkor står att första klassens brev delas ut inom två arbetsdagar, vilket betyder att 95 procent delas ut dagen efter inlämningen och resten senast två arbetsdagar därefter. Om kravet på 98 procent tas in i lagen finns det risk för att också örsändelser som ska vara framme om två arbetsdagar går fram mycket långsammare i och med att 2 procent av örsändelserna i så fall får delas ut först den tredje arbetsdagen. Leveranshastigheten för dessa två procent vore densamma som för andra klassens brev som i regel också är avsedda att bli utdelade den tredje arbetsdagen. En konsument som betalar en högre postavgift för ett första klassens brev väntar sig också att det går snabbare fram än ett andra klassens brev.

Vad gäller möjligheten att läsa de ledande tidningarna i landskapet tidigt på morgonen tillhandahåller progressiva utgivare nätversioner av sina tidningar kring klockan fem på morgonen. Detta är det enda verkliga alternativet till nuvarande praxis i glesbygderna och som behandlar alla dem som sätter stort värde på att kunna läsa sin tidning tidigt på morgonen lika.

Vidare kan det noteras att den tidiga utdelningen inte gäller Helsingin Sanomat och andra liknande tidningar. Den upplaga av Helsingin Sanomat som trycks upp till exempel i Varkaus står att få på terminalen i Uleåborg tidigast kring

KoUB 2/2005 rd — RP 241/2004 rd

halv fem på morgonen. Den kräver i alla fall en särskild utdelning.

Förslag

Med stöd av det ovan sagda framhåller vi att den försämring av posttjänsten som regeringen föreslår inte bör godkännas. Vi föreslår att

lagförslaget förkastas.

Helsingfors den 15 februari 2005

Erkki Pulliainen /gröna
Raimo Vistbacka /ps.